

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2025-32-03>

УДК(UDC): 338.48-6:502/504

Н. В. МАКСИМЕНКО¹, д-р географ. наук, проф.,
завідувачка кафедри екологічного моніторингу та заповідної справи
e-mail: maksymenko@karazin.ua ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7921-9990>

Є. С. КОРОТЕЦЬКА¹,
студентка,
e-mail: 1korotetska2021.9512119@student.karazin.ua ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3925-7191>

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна 61022

ІННОВАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ.

Мета. Пошук нових, системних підходів до розвитку екологічного туризму в Україні, що базуються на стратегіях сталості, інноваційності та інтеграції з місцевим соціально-економічним контекстом.

Методика. Системний аналіз літературних, фондових та інтернет-ресурсів щодо організації екологічного туризму. Вимірювання відстаней здійснювалось за допомогою картографічного сервісу Google Maps

Результати. Дослідженням виявлені характерні регіональні відмінності в підходах до організації екологічного туризму в трьох областях України, а саме: у Закарпатті – це поєднання оздоровлення і культурної спадщини, у Львівщині – активний відпочинок на природі з етноелементами, на Харківщині – екопрактики з елементами сільського побуту. Запропоновано нову інформаційну форму для забезпечення зеленого туризму – матрицю туристичної доступності. Матриця візуалізує транспортну доступність: турист легко орієнтується, наскільки швидко можна дістатися від конкретної садиби до обраного об'єкта; сприяє ефективному плануванню маршрутів – можна будувати як найкоротші шляхи, так і тематичні маршрути за об'єктами одного типу (наприклад, замки, водоспади, ферми тощо). Матриця підтримує обґрунтований вибір садиби: турист обирає ту, яка є найближчою до бажаних локацій. Для трьох модельних областей України (Закарпатська, Львівська і Харківська) розроблено початкові варіанти матриць та комплекти радіальних діаграм.

Висновки. Матриця, як запропонований інноваційний інструмент для зеленого (екологічного) туризму має широкий спектр функціональних можливостей. Реалізація запропонованих ініціатив забезпечить ефективне використання природних і культурних ресурсів, створить нові робочі місця та підвищить конкурентоспроможність українських регіонів на туристичному ринку, як внутрішньому, так і міжнародному.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *зелений туризм, екологічний туризм, рекреація, зелені садиби, матриця доступності, радіальна діаграма, природні ландшафти, регіони*

Як цитувати: Максименко Н. В., Коротецька Є. С. Інновації в організації екологічного (зеленого) туризму: регіональні особливості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія»*. 2025. Вип. 32. С. 39-60. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2025-32-03>

In cites: Maksymenko, N. V., & Korotetska, Ye. S. (2025). Innovations in the organization of ecological (green) tourism: regional peculiarities. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series Ecology*, (32), 39-60. <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2025-32-03> (in Ukrainian)

Вступ

Проблематика організації екологічного (зеленого) туризму широко представлена в

публікаціях щодо традиційно туристичних регіонів світу. Аналізу походження та масшта-

© Максименко Н. В., Коротецька Є. С., 2025

[This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

бів сталого зеленого туризму присвячено сучасні дослідження [1], в яких розглядаються не лише ініціативи і механізми управління сталим розвитком у туристичній індустрії, державному секторі та провідних агенціях, а також і шляхи використання концепції зеленого туризму як методу підтримки сталого розвитку туризму певних регіонів [2]

Вивчається також вплив розвитку зеленого туризму на покращення інфраструктури та соціально-економічний розвиток сільських громад, як показано на прикладі країн Південно-Східної Азії, а саме Індонезії [3, 4] і Таїланду [5]. В останній досліджено використання моделі ARDL в аналізі ролі зелених інновацій туризму для зниження негативного впливу на довкілля.

Значна частина досліджень розглядає зелений туризм як підприємницьку діяльність, що з одного боку має подолати певні бар'єри (наприклад, в Індонезії [4]), а з іншого – намагатися розвивати зелений маркетинг та аналізувати його вплив на сприйняття туристів (наприклад, румунський досвід [6]).

Окремо в ряді публікацій розглядається регіональний вимір зеленого туризму. На прикладі Грузії розкрито проблематику становлення зеленого туризму та його високий потенціал розвитку [7]. У роботі [8] наведено модель розвитку зеленого туризму та аналіз її просторово-часової еволюції на прикладі Пекінської екологічної природоохоронної зони ВЕСА.

Ряд дослідників розглядає окремі питання нерозривного зв'язку між туризмом і капіталізмом, наприклад, його наслідки для управління сталим туризмом та внесок у екоцид проаналізовано у [9], а вплив цифровізації та зміни уподобань туристів на умови проживання та економічний добробут у контексті сталого розвитку – у [10].

Огляд економіки зеленого туризму на основі нарративного аналізу існуючих досліджень і визначення подальших наукових напрямів наведено у [11]. Питання оптимізації середовища, культури та комерціалізації туризму на територіях етнічних меншин розглянуто як один із шляхів сприяння сталому розвитку [12].

У дослідженні [13] вивчено вплив зеленого врядування та рівня викидів CO₂ на розвиток екотуризму в 40 країнах, що розвиваються,

у період 2010–2021 років. Увагу також приділено розробці рамкової моделі сталого екотуризму на основі зв'язку між розвитком туризму та екологічною придатністю територій [14].

Економічним аспектом аналізу розвитку зеленого туризму слід також вважати дослідження його впливу на економічний, соціальний та екологічний розвиток регіонів, зокрема шляхом створення нових робочих місць, залучення інвестицій і збереження природних ресурсів [15], особливо коли мова йде про туризм на природоохоронних територіях.

У контексті теорії і практики екологічного (зеленого) туризму в Україні є приклади досліджень, що висвітлюють його потенціал як одного з напрямів відновлення країни у післявоєнний період [16]. Зокрема, увага приділяється ролі сільського зеленого туризму у підвищенні потенціалу громад, збереженні природних ресурсів і культурної спадщини [17], а також формуванні регіональних стратегій його розвитку за участі держави та громадських організацій [18]. Дослідники акцентують увагу на принципах сталого розвитку [19], важливості маркетингових інструментів – зокрема соціальних мереж, блогерів і туристичних агенцій – для популяризації туризму та залучення інвестицій [20]. Вивчено також можливості адаптації міжнародного досвіду до українських реалій [21], виділено національні моделі зеленого туризму та визначено сприятливі передумови для його розвитку в регіонах [22]. Окремі дослідження акцентують увагу на аналізі туристичних садиб [23], локальних ініціатив з кластеризації етнотуризму [24], а також на необхідності стратегічного планування навіть в умовах повномасштабного вторгнення [25].

Екологічний туризм розглядається як один із найбільш прийнятних форматів рекреації в умовах обмеженого пересування, таких як пандемія COVID-19 або війна [26].

Науковці також підкреслюють потребу у вдосконаленні правової бази для ефективного функціонування малого бізнесу в цій сфері [27] та важливість врахування світового досвіду – від екокурортів до глумпінгів – при формуванні української моделі сталого туризму [28].

У дослідженнях на регіональному рівні запропоновано впровадження кластерно-проект-

них підходів як механізму активізації туристичного потенціалу [29], а також проаналізовано зарубіжний досвід (Італії, Франції, Туреччини), що може бути корисним для розробки національної стратегії розвитку зеленого туризму [30].

Попри широту охоплення тематики, більшість досліджень зосереджуються на окремих аспектах розвитку зеленого туризму – регіональних ініціативах, правових основах, маркетингу чи міжнародному досвіді. Однак ком-

плексна, міждисциплінарна модель, що враховує сучасні виклики – такі як післявоєнна відбудова, глобальні екологічні тренди та цифровізація туризму – все ще потребує подальшого формування. Це засвідчує актуальність **мети** нашого дослідження - пошуку нових, системних підходів до розвитку екологічного туризму в Україні, що базуватимуться на стратегіях сталості, інноваційності та інтеграції з місцевим соціально-економічним контекстом.

Методи дослідження

Порівняння здійснено на основі ретроспективного аналізу літературних, фондових та інтернет-ресурсів щодо організації екологічного

туризму в трьох областях України. Вимірювання відстаней здійснювалось за допомогою картографічного сервісу Google Maps (рис.1).

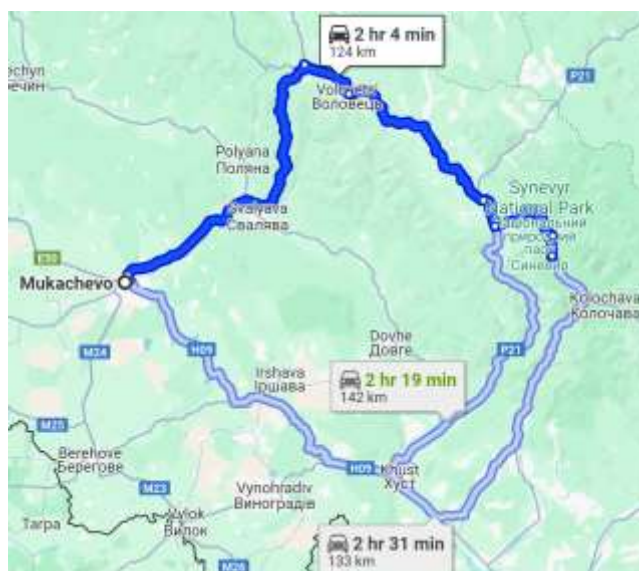

Рис.1 – Приклад розрахунку маршруту до туристичного об'єкту (м. Мукачево – НПП Синевір)

Fig. 1 – An example of calculating a route to a tourist destination (Mukachevo - Synevyr National Park)

Результати і обговорення

Насьогодні в Україні зелений (екологічний) туризм практикується не досить широко. Але має досить високий потенціал для розвитку. У результаті проведеного аналізу зелених садиб у Закарпатській, Львівській та Харківській областях можна виділити характерні регіональні відмінності в підходах до організації екологічного туризму.

Закарпатська область демонструє розвинену туристичну інфраструктуру, яка поєднує природні, історичні та рекреаційні ресурси. Більшість садиб пропонують якісне проживання в екологічно чистих місцевостях, доступ до культурних об'єктів і термальних джерел, а також широкий спектр додаткових послуг – від прокату спорядження до організації

екскурсій. Специфікою регіону є багатонаціональна кухня, вплив угорської, словацької та української культур, а також акцент на термальному відпочинку та виноробстві.

У Львівській області зелений туризм тяжіє до активного дозвілля – походи в гори, збирання грибів, велотури, апітерапія, чан, сауни та інші рекреаційні практики. Проживання організовано як у традиційних бойківських чи гуцульських садибах, так і в сучасних котеджах. Туристичні об'єкти зосереджені навколо гірськолижних курортів, мінеральних джерел та природних парків, що створює умови для всесезонного прийому гостей. Особливістю є акцент на збереженні етнічної ідентичності та використанні природного ландшафту в рекреаційних цілях.

Харківська область, хоч і менш асоціюється з зеленим туризмом у суспільній уяві, демонструє стрімкий розвиток екосадиб із високим рівнем функціонального комфорту. Тут акцент робиться на спокійний відпочинок біля водойм, лекції, майстер-класи, дегустацію меду, вина та місцевих продуктів. Туристам пропонуються унікальні формати відпочинку – апібудиночки, кінні екскурсії, екопікніки та активності, пов'язані з традиціями Слобожанщини. Пропозиції в регіоні відрізняються меншим скупченням садиб, проте більшим простором навколо, що дозволяє створити більш приватну атмосферу відпочинку.

Таким чином, у кожному з регіонів зелений туризм набуває унікальних форм: у Закарпатті – це поєднання оздоровлення і культурної спадщини, у Львівщині – активний відпочинок на природі з етноелементами, на Харківщині – екопрактики з елементами сільського побуту. Усі три приклади підтверджують важливість врахування регіональних особливостей при впровадженні інновацій в організацію екологічного туризму, що й обумовлює актуальність подальшого дослідження

Аналіз функціональних і просторових характеристик зелених садиб у трьох регіонах України – Закарпатській, Львівській та Харківській областях – підтверджує наявність

значного туристичного потенціалу, що базується на поєднанні природних ресурсів, культурної спадщини, побутового комфорту та автентичного харчування. Однак, незважаючи на розвинену мережу садиб, існує суттєва проблема – інформаційний вакуум, в якому перебувають потенційні відпочиваючі.

Сьогодні туристи, що зацікавлені у відпочинку в зелених садибах, часто змушені самостійно шукати інформацію в Інтернеті, покладаючись на випадкові сайти, неструктуровані відгуки або малодостовірні джерела. Такий підхід ускладнює прийняття рішень, особливо для тих, хто прагне поєднати різні види активностей або має конкретні вимоги щодо комфорту, транспорту чи послуг.

У відповідь на цю проблему автори пропонують впровадження інноваційного інструменту – матриці туристичної доступності, яка дозволяє інтегровано оцінити пропозиції зеленого туризму в межах конкретного регіону або країни загалом.

Матриця туристичної доступності є зручною формою візуалізації відстаней між ключовими населеними пунктами та туристичними локаціями регіону. Ключовими параметрами матриці туристичної доступності є: стовпці, що представляють населені пункти, в яких розташовані або поблизу яких знаходяться зелені садиби, та рядки, які відображають туристичні об'єкти, що становлять інтерес для гостей. Значення в клітинках – це фактична відстань у кілометрах між відповідним населеним пунктом і туристичним об'єктом, розрахована за допомогою картографічних сервісів, таких як Google Maps.

Матриця має широкий спектр функціональних можливостей. По-перше, вона візуалізує транспортну доступність: турист легко орієнтується, наскільки швидко можна дістатися від конкретної садиби до обраного об'єкта. По-друге, вона сприяє ефективному плануванню маршрутів – можна будувати як найкоротші шляхи, так і тематичні маршрути за об'єктами одного типу (наприклад, замки, водоспади, ферми тощо). По-третє, матриця підтримує обґрунтований вибір садиби: турист

обирає ту, яка є найближчою до бажаних локацій. Для візуального сприйняття доступності локацій матриці є кольорове маркування: зелений колір позначає маршрути протяжністю до 70 км, які придатні для коротких одноденних подорожей, жовтий колір вказує на відстань від 70 до 150 км, що робить одноденну подорож складнішою, оскільки з урахуванням зворотного шляху маршрут значно подовжується. У таких випадках рекомендується ранній виїзд та пізніше повернення, сірий колір використовується для позначення відстаней понад 150 км, що доцільніше розглядати як дводенні подорожі.

Крім того, її легко інтегрувати з цифровими сервісами – наприклад, трансформувати у фільтр у мобільному додатку чи на туристичному порталі.

Окрему цінність становить можливість нескінченного доповнення такої матриці. Вона дозволяє безперешкодно додавати нові туристичні об'єкти, маршрути та зелені садиби відповідно до розширення інфраструктури. Згодом у неї можна інтегрувати не лише відстані, а й якісні параметри – час у дорозі, чи наявність громадського транспорту або наприклад у випадку діджитал-матриці зробити зворотний зв'язок від туристів у вигляді рейтингів, рекомендацій та коментарів, що дозволить формувати актуальні пропозиції. На базі таких даних можна створювати тематичні маршрути – гастрономічні тури, історичні подорожі, природні мандрівки та інші туристичні продукти, орієнтовані на різні аудиторії.

Для трьох модельних областей України (Закарпатська, Львівська і Харківська) розроблено початкові варіанти матриць (табл 1 – 3). Зупинимось на кожному регіоні окремо.

Закарпаття, завдяки своєму унікальному природному ландшафту, гірським лісам, річкам і культурним пам'яткам, має значний потенціал для розвитку екологічного туризму. Однак важливо дослідити доступність туристичних об'єктів, враховуючи їхню природоохоронну та екологічну значущість [31]. Аналіз рекреаційно-туристичних ресурсів і факторів розвитку туризму дозволив розробити відповідну матрицю (табл.1), що охоплює основні міста регіону та найбільш популярні туристичні об'єкти. Відібрано 11 населених пунктів і 15 визначних місць, а для оцінки відстаней між

ними використовували дані сервісу Google Maps.

Для покращення візуального сприйняття інформації дані, які містяться в таблиці 1, відображено у вигляді радіальних діаграм на рисунках 1-11. Для кожного населеного пункту, що умовно знаходиться в центрі кола по радіусу показана відстань у кілометрах до кожного туристичного об'єкту, номери яких відповідають нумерації в Матриці.

Згідно з аналізом радіальних діаграм, найбільш привабливими для туристів можуть стати міста Міжгір'я та Хуст. Це пояснюється їхнім вигідним розташуванням відносно основних туристичних атракцій: вони знаходяться в центрі області, мають зручні автомобільні розв'язки та концентрують найбільшу кількість популярних об'єктів. Найменш сприятливим для подорожей виявилось місто Ясіня, оскільки воно розташоване у південно-східній частині області, де туристичних атракцій значно менше.

Матриця доступності дозволяє оцінити рівень зручності туристичних локацій для подорожуючих з різних населених пунктів. Вона допомагає визначити оптимальні маршрути, розрахувати приблизний час у дорозі та витрати на переміщення між об'єктами, а також виділити найбільш привабливі точки для туристів. Аналізуючи цю матрицю, місцева влада та туристичні організації можуть розробляти ефективні стратегії залучення туристів, покращення інфраструктури та створення нових туристичних маршрутів. Такий підхід дозволяє раціонально розподілити туристичний потік у регіоні, сприяючи його сталому розвитку та забезпечуючи комфорт як для місцевого населення, так і для гостей області.

Оскільки туристичні атракції суттєво впливають на розвиток індустрії, їх аналіз і систематизація є важливими для подальшого планування. У зв'язку з цим дослідження передбачає класифікацію та опис основних туристичних об'єктів у кожній матриці, що дозволить визначити їхні унікальні особливості, значення для відвідувачів та вплив на економічний розвиток регіону. Умовно представлені атракції можна класифікувати за таким принципом: природні атракції, фортифікаційні споруди та замки, курорти та рекреаційні зони, культурні та етнографічні об'єкти.

Таблиця 1

Матриця доступності туристичних атракцій Закарпаття

Table 1

Accessibility matrix of tourist attractions in Transcarpathia

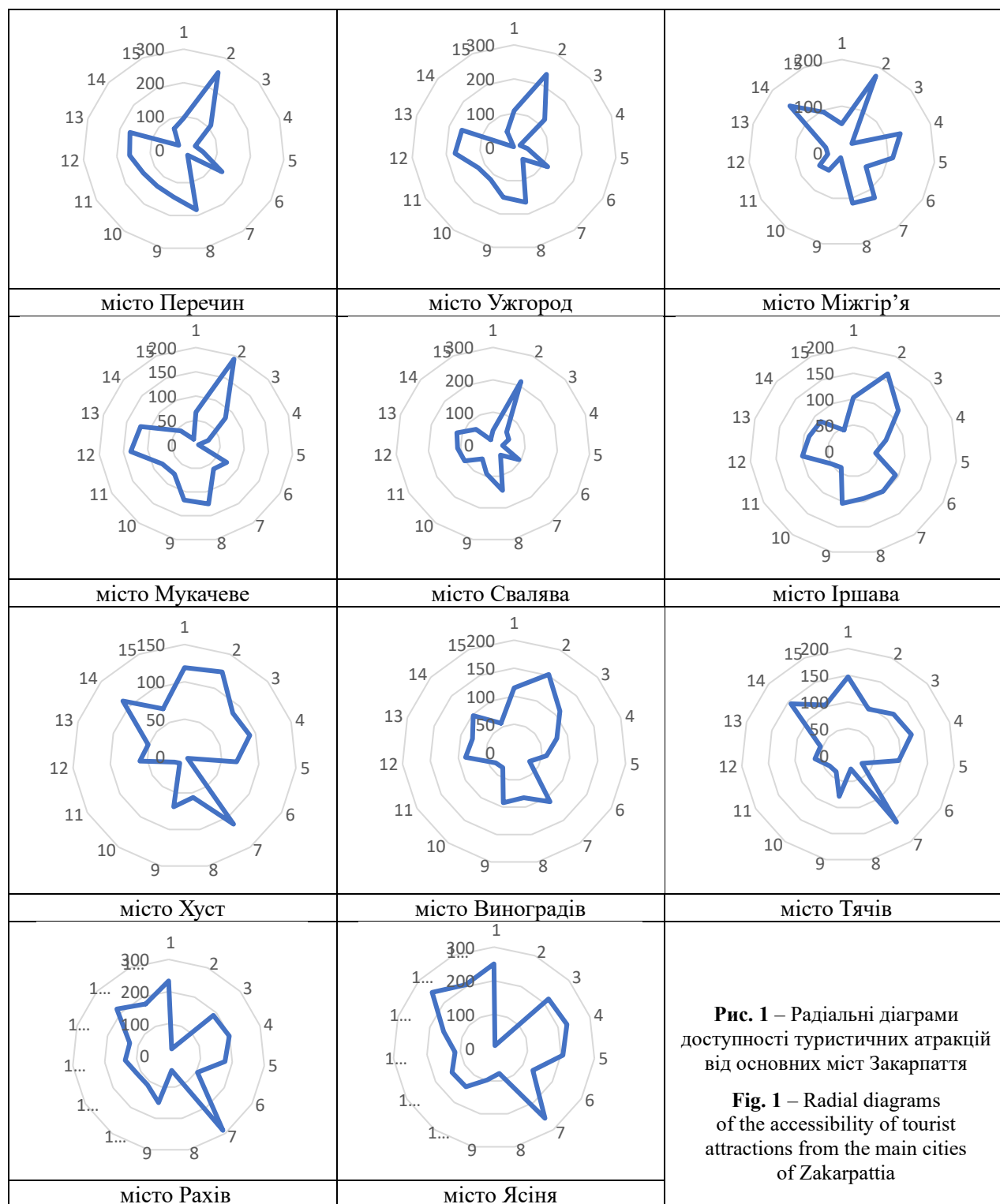
Туристичні локації	Перечин	Ужгород	Міжгір'я	Мукачево	Свалява	Іршава	Хуст	Виноградів	Тячів	Рахів	Ясіня
1. Верецький перевал	94	107	62	67	43	103	119	115	147	233	250
2. Водоспад Труфанець	252	234	180	193	213	163	124	152	95	23	8
3. Водоспад Шипіт	109	121	29	82	57	117	87	110	115	188	218
4. «Деренівська купіль»	36	18	132	27	52	66	92	80	125	199	228
5. Замок паланок	58	40	110	5	30	43	70	58	96	177	206
6. Заповідний масив "Долина нарцисів"	132	114	60	73	93	94	5	32	30	104	133
7. Курорт "Воеводино"	20	43	120	62	40	97	112	109	155	288	258
8. Курорт "Солотвино"	183	165	111	125	145	94	56	83	26	47	77
9. Національний природний парк «Синевир»	144	150	11	117	92	104	69	92	79	150	97
10. Оленяча ферма	134	117	47	75	55	40	11	34	38	112	142
11. Селинська сироварня	139	121	55	80	101	50	15	38	40	113	144
12. Село десяти музеїв Колочава	162	174	30	135	110	99	60	87	62	136	116
13. Теремле - Ріцьке водосховище	168	161	36	120	117	90	51	78	54	127	157
14. Ужгородський замок	20	2	150	42	70	85	111	98	144	217	247
15. Чинадіївський замок	69	50	95	12	16	44	70	57	103	176	206

1. Природні атракції:

- Верецький перевал – розташований на межі басейнів річок Стрий та Латориця на висоті 841 м. Відкриває дивовижні краєвиди на Боржавські полонини, що зачаровують у будь-яку пору року.
- Водоспад Труфанець – найвищий природний водоспад Закарпаття (35 м), складається з п'яти каскадів. Включений до складу Кар-

патського біосферного заповідника у 1997 році.

- Водоспад Шипіт – найповноводніший водоспад Карпат (14 м), один із семи природних чудес України. Відомий завдяки подіям у романі Любка Дереша «Трохи пітьми».
- Заповідник "Долина нарцисів" – частина Карпатського біосферного заповідника, містить понад 400 видів рослин, зокрема рідкіс-

ні червонокнижні види. Головна перлина - нарцис вузьколистий.

- Національний природний парк "Синевир" – заснований у 1989 році, охоплює 236 видів тварин, з яких 22 занесені до Червоної книги України. Має центр реабілітації бурих ведмедів і туристичну інфраструктуру.
- Теребле-Ріцьке водосховище – гідротехнічна споруда площею 80 га та глибиною 8 м, відзначається мальовничими краєвидами на тлі карпатських лісів.

2. Фортифікаційні споруди та замки:

- Замок Паланок – розташований у Мукачеві, має понад тисячолітню історію. Складається з трьох рівнів: верхнього (житлові приміщення та каплиця), середнього (адміністративний центр, казарми) та нижнього (оборонні bastiони).
- Ужгородський замок – заснований у IX столітті, спочатку був дерев'яною фортецею білих хорватів. Згодом зведено кам'яний замок, що протягом століть змінював власників та укріплювався.
- Чинадіївський замок – один із найстаріших замків Закарпаття (XV ст.), поєднує елементи готики та ренесансу. Відзначається масивними стінами, великими вікнами та просторими залами.

3. Курорти та рекреаційні зони:

- «Деренівська купіль» – сучасний оздоровчий комплекс (2016 р.), містить термальні й прісні басейни, «Срібні терми» та бювет із цілющою водою «Закарпатська». Пропонує бальнеологічні та косметологічні процедури.
- Курорт "Воеводино" – розташований за 50 км від Ужгорода, відомий мінеральними водами та можливостями активного відпочинку: піші та велосипедні маршрути, кінні прогулянки, сплави по річках.
- Курорт "Солотвино" – відомий соляними озерами, що утворилися через просідання поверхні у вироблених шахтах. Найбільше – озеро Кунігунда, відоме високою концентрацією солі, що нагадує Мертве море.

4. Культурні та етнографічні об'єкти:

- Село десяти музеїв Колочава – розташоване поблизу озера Синевир. Включає му-

зей-скансен «Старе село» – перший у Закарпатті музей архітектури та побуту.

- Селиська сироварня – виробляє три види сиру з екологічно чистого молока: «Хуст», «Нарцис Карпат» і «Селиський». Туристи можуть пройти дегустаційну екскурсію.
- Оленяча ферма - ферма площею 57 га, де мешкає понад 300 оленів. Туристи можуть годувати їх прямо з рук, що робить атракцією особливо цікавою для сімейного відпочинку.

Отже, Закарпаття – це неповторний регіон, який вирізняється багатством туристичних локацій. Захопливі гірські пейзажі, прозорі озера, мальовничі ліси та колоритні містечка створюють ідеальні умови для відпочинку й подорожей.

Розробка матриці доступності туристичних локацій Львівської області є важливим кроком у створенні комфортного та привабливого середовища для туристів, зацікавлених у природних та культурних цінностях регіону. Завдяки такій матриці стане можливим оцінити рівень доступності ключових туристичних об'єктів, а також визначити напрями покращення інфраструктури для стимулювання розвитку зеленого туризму.

Структура матриці (табл. 2) ґрунтується на аналізі вибраних міст і туристичних атракцій Львівщини. Для дослідження було обрано 12 населених пунктів та 15 визначних місць, а відстані між ними визначено за допомогою сервісу Google Maps. Візуалізація даних здійснена за допомогою кольорового кодування відповідно до принципів, застосованих у таблиці 1.

Дані, які містяться в таблиці 2, відображено у вигляді діаграм на рисунках 12-23. Від кожного населеного пункту, умовно розміщеного в центрі кола, подано відстані (в кілометрах) до туристичних об'єктів, позначених у матриці відповідними номерами

Згідно з аналізом радіальних діаграм, найбільш зручними містами для подорожей та дослідження туристичних об'єктів Львівської області є Львів і Пустомити. Це зумовлено їхнім географічним розташуванням у центральній частині області, де перетинається

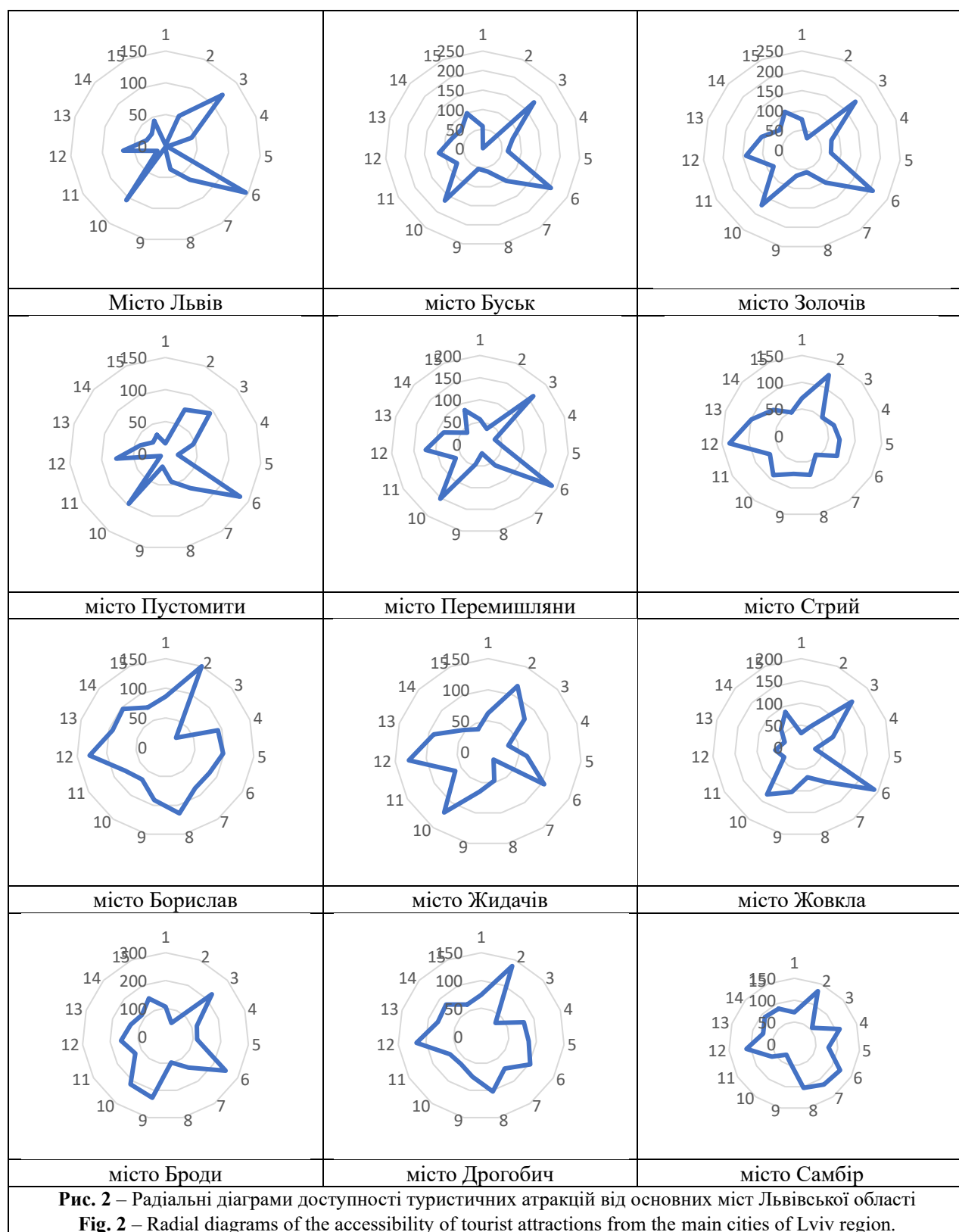
Таблиця 2

Матриця доступності туристичних атракцій Львівщини

Table 2

Accessibility matrix of tourist attractions in Lviv region

Туристичні локації	Львів	Буськ	Золочів	Пустомити	Перемишляни	Стрий	Борислав	Жидачів	Жовква	Броди	Дрогобич	Самбір
1. Ботанічний сад ЛДСУ	2	57	77	16	56	70	86	62	32	106	74	72
2. Буський парк	52	1	32	75	38	124	150	116	51	52	138	132
3. Водоспад Лазний	121	177	182	94	162	51	24	79	154	225	35	55
4. Гора Вапнярка	43	81	79	46	35	63	93	34	75	119	81	109
5. Дендропарк імені Бенедикта Дибовського	3	65	74	20	53	71	98	63	32	114	86	79
6. Заказник "Бердо"	146	202	207	135	187	76	86	104	190	250	102	121
7. Заказник "Діброва"	65	103	102	67	59	44	85	15	97	140	72	115
8. Лавандові поля	37	60	58	45	21	75	114	47	69	97	102	103
9. Лиса Гора і Гора Сипуха	2	53	67	21	46	73	91	65	103	227	75	44
10. Національний природний парк "Королівські Бескиди"	105	165	173	97	152	91	67	120	131	214	62	31
11. Оброшинський дендрологічний парк	15	76	83	8	63	69	79	61	44	125	65	59
12. Парк курорту Немирів	67	113	142	77	123	136	129	128	59	161	117	110
13. Природний заповідник "Розточчя"	31	83	107	41	86	99	94	92	39	132	82	75
14. Ранчо "Скарбова гора"	29	73	75	26	39	72	97	53	61	114	85	91
15. Регіональний ландшафтний парк "Стільке Горбогір'я"	44	99	105	32	84	48	74	40	87	148	62	88

найбільша кількість автомобільних доріг і сконцентровано найбільше атракцій. Натомість найменш сприятливими для такого дослідження виявилися Броди та Золочів, оскільки вони розташовані у східній частині області, де кількість туристичних атракцій значно менша.

Зелений туризм у Львівській області має значний потенціал для розвитку, за умови створення ефективної системи доступності туристичних об'єктів. Важливим чинником привабливості регіону для любителів екотуризму є оцінка доступності та зручності відвідування локацій. Покращення транспортної інфраструктури та забезпечення легкого доступу до природних і культурних пам'яток сприятиме зростанню туристичного потоку та сталому розвитку регіону. Для цього необхідно вдосконалювати систему доступності, враховуючи потреби екологічного туризму та збереження природних ресурсів області.

З метою детального аналізу туристичних об'єктів Львівської області було проведено дослідження, яке дозволило оцінити та класифікувати кожен об'єкт у рамках визначеної матриці [32]. Такий підхід дає змогу глибше дослідити особливості кожної локації та визначити її значення як для відвідувачів, так і для регіону загалом. Об'єкти класифіковано за категоріями: природні атракції, дендропарки та культурні ландшафти, туристичні та рекреаційні зони.

1. Природні атракції:

- Ботанічний сад Львівського державного лісотехнічного університету – один із найстаріших ботанічних садів України та Східної Європи, заснований у 1852 році. Наразі виконує функції навчальної, науково-дослідної та природоохоронної установи при Львівському національному університеті імені Івана Франка.
- Буський парк – пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, що розташована у надзаплавній долині річок Полтва та Західний Буг. Об'єкт входить до складу природно-заповідного

фонду України та має особливий режим охорони.

- Водоспад Лазний – трьохкаскадний водоспад у масиві Сколівські Бескиди, розташований поблизу села Довге. Його висота коливається від 10,5 до 12 метрів залежно від різних картографічних джерел.
 - Гора Вапнярка – геоморфологічно унікальна територія, вкрита високопродуктивними мішаними лісами. Тут зростають рідкісні рослинні угруповання, зокрема види, занесені до Червоної книги України: любка дволиста, лілія лісова, зозулині сліози яйцевидні тощо.
 - Заказник "Бердо" – ландшафтний заказник загальнодержавного значення, що охоплює територію в межах хребта Бердо. Його флористичний склад представлений буковими пралісами та рідкісними ялиниками, характерними для Стрийсько-Сянської Верховини.
 - Лиса Гора і Гора Сипуха – ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення, що входить до складу Національного природного парку «Північне Поділля». Тут зростають унікальні рослинні види, такі як місячниця гірська та неотінея обпалена.
 - Національний природний парк "Королівські Бескиди" – природоохоронна територія, що охоплює частину Верхньодністровських лісів. Його фауна включає копитних (олень благородний, козуля), хижаків (вовк, борсук, видра), а також червонокнижні види, такі як рись, журавель чорний та підорлик.
 - Природний заповідник "Розточчя" – природоохоронна територія, де перетинаються ареали євразійських видів дерев та чагарників. Заповідник відомий також своєю орнітологічною значимістю, оскільки є місцем зимівлі багатьох видів птахів.
2. Дендропарки та культурні ландшафти:
- Дендропарк імені Бенедикта Дибовського – дендрологічний парк місцевого значення у Львові, закладений у 1910 році. Колекція

містить понад 113 видів дерев і кущів, серед яких червонокнижні рослини, а також 130 видів тварин.

- Оброшинський дендрологічний парк – дендрологічний парк загальнодержавного значення, що налічує понад 60 видів дерев і чагарників, зокрема рідкісні види: ліріодендрон тюльпановий, платан західний, магнолія Кобус.
- Парк курорту Немирів – об'єкт садово-паркового мистецтва місцевого значення, що включає численні природні джерела мінеральної води та унікальний 1000-річний дуб.

3. Туристичні та рекреаційні зони:

- Лавандові поля – туристична атракція, розташована на висоті 342 м над рівнем моря. На території висаджено близько 28 тисяч кущів лаванди вузьколистої, що створює мальовничі ландшафти та сприяє розвитку гастрономічного туризму.
- Ранчо "Скарбова гора" – рекреаційна територія, що поєднує туристичну діяльність та конярство. Тут організовують кінні походи та ознайомчі екскурсії, що сприяють розвитку екотуризму.
- Регіональний ландшафтний парк "Стільке Горбогір'я" – природоохоронна територія, створена для збереження комплексу букових лісів та археологічної пам'ятки – городища VIII–XII століть.

Результати дослідження свідчать, що подальший розвиток зеленого туризму у Львівській області потребує покращення транспортної доступності природних та культурних об'єктів, а також інтеграції екологічних підходів до їх збереження. Формування ефективної матриці доступності туристичних об'єктів сприятиме залученню більшої кількості відвідувачів та сталому розвитку регіону.

Харківська область характеризується значним природним і туристичним потенціалом, що створює передумови для розвитку зеленого туризму після завершення бойових дій. Даний напрямок спрямований на поєднання відпочинку в природному середовищі з

екологічно відповідальними формами рекреації. Для ефективного планування та розширення туристичної інфраструктури необхідно здійснити комплексний аналіз доступності ключових туристичних об'єктів регіону.

Одним із важливих інструментів такого аналізу є матриця доступності, яка дозволяє оцінити транспортну досяжність туристичних атракцій і визначити пріоритетні напрями розвитку зеленої туристичної мережі в області. Представлена матриця (табл. 3) містить 15 туристичних об'єктів та 13 населених пунктів. Відстані між ними розраховані на основі даних системи Google Maps. Для зручності інтерпретації результатів використано кольорове кодування, аналогічне до представленого в таблицях 1 та 2.

Дані, які містяться в таблиці 3, відображено у вигляді діаграм на рисунках 24 – 36. Від кожного населеного пункту, умовно розміщеного в центрі кола, подано відстані (в кілометрах) до туристичних об'єктів, позначених у матриці відповідними номерами

Аналіз просторової доступності туристичних об'єктів Харківської області свідчить про значний потенціал регіону для розвитку зеленого туризму. На основі результатів дослідження встановлено, що найбільш сприятливими населеними пунктами для відвідування туристичних атракцій є м. Валки та м. Богодухів, тоді як найменш доступним є м. Ізюм. Така тенденція пояснюється географічним розташуванням: м. Валки та м. Богодухів знаходяться в центрально-західній частині області, яка характеризується розвинутою транспортною інфраструктурою та високою концентрацією туристичних об'єктів. Натомість м. Ізюм розташований у східній частині регіону, де щільність туристичних атракцій є нижчою, а транспортне сполучення менш розгалужене.

Отримані результати підтверджують доцільність використання матриці доступності як ефективного аналітичного інструменту для оцінки логістичних характеристик туристичних маршрутів. Стратегічний розвиток зеленого туризму може стати важливим чинником сталого розвитку Харківської області у після-

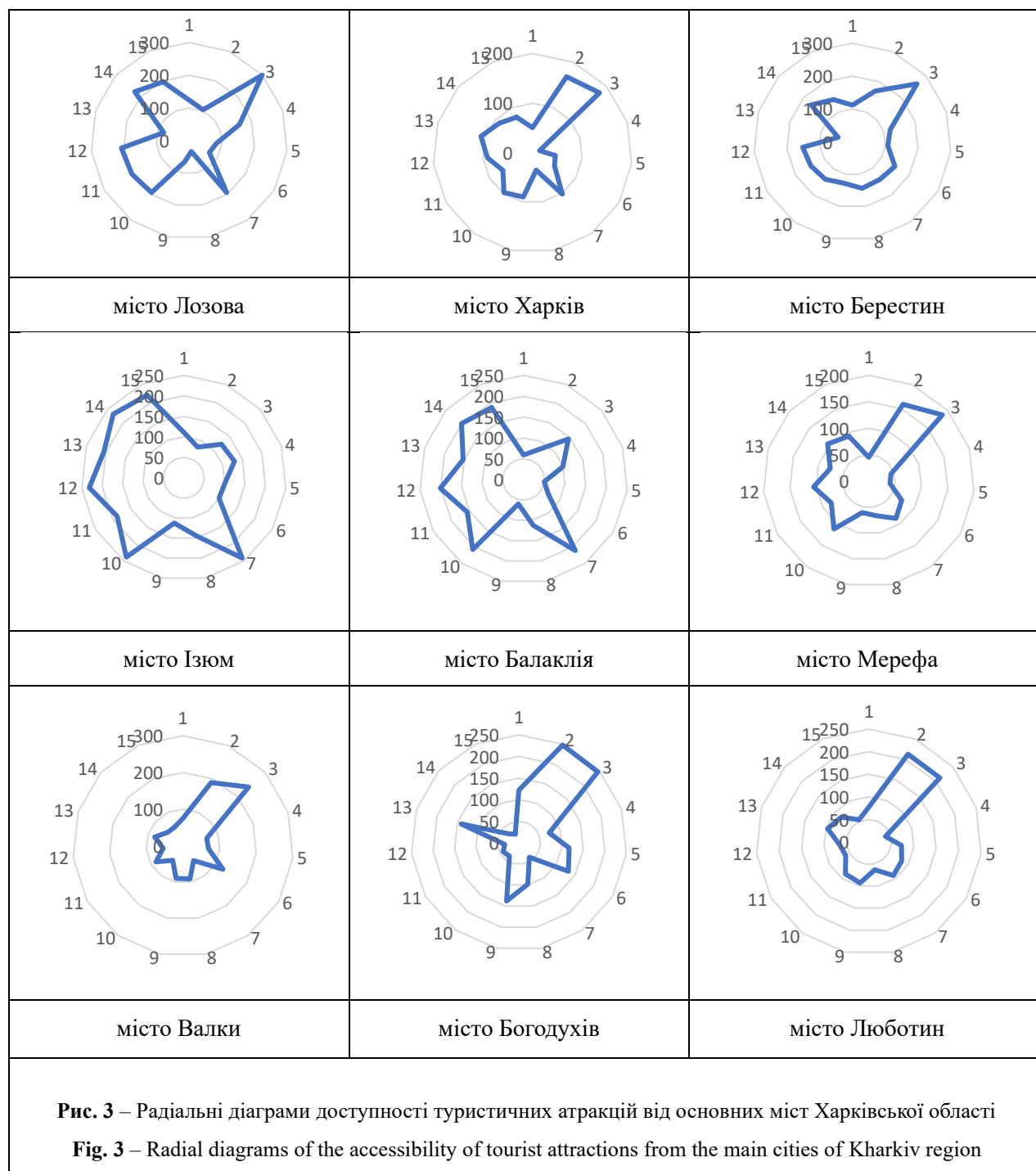
Таблиця 3

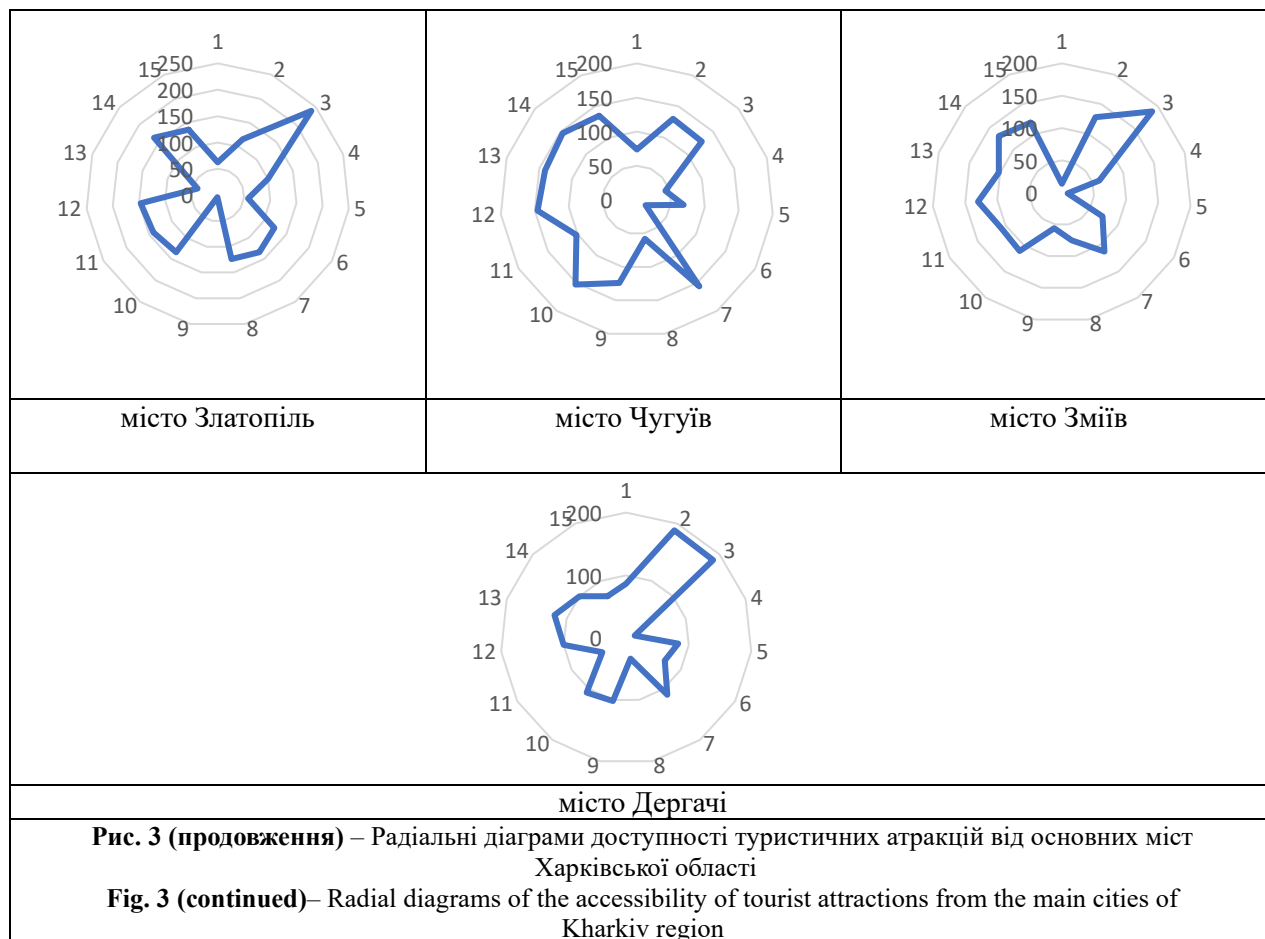
Матриця доступності туристичних атракцій Харківщини

Table 3

Accessibility matrix of tourist attractions in Kharkiv region

	Лозова	Харків	Берестин	Ізюм	Балаклія	Мерефа	Валки	Богодухів	Люботин	Златопіль	Чугуїв	Зміїв	Дергачі
1. Національний природний парк "Гомільшанські ліси"	124	51	112	111	59	45	75	122	77	62	74	14	87
2. Гора Кременець	104	168	170	82	77	159	189	248	213	116	130	128	188
3. Національний природний парк "Дворічанський"	300	181	264	123	145	187	240	246	212	239	128	188	186
4. Фельдман-Екопарк	162	15	121	130	99	44	68	74	39	100	44	61	14
5. Зміївські кручі	83	46	108	102	50	40	70	117	73	58	69	9	83
6. Кицівська пустеля	71	51	149	99	68	72	125	132	84	124	15	73	71
7. Краснокутський дендропарк	195	102	141	242	211	87	49	41	92	134	156	112	111
8. Липецькі печери	33	35	144	144	113	67	91	98	63	124	58	75	33
9. Олексіївська фортеця	65	90	128	113	60	61	90	138	93	4	124	56	102
10. Національний природний парк "Слобожанський"	195	98	140	239	208	112	48	38	88	134	153	111	107
11. Писарівський етнографічний музей	202	69	146	188	156	82	85	42	59	141	102	108	44
12. Садиба "Наталівка"	208	91	152	232	201	105	54	33	65	147	146	130	100
13. Солоне озеро	81	109	46	205	153	77	81	141	96	40	141	102	120
14. Співочі тераси	224	90	169	232	201	105	56	31	82	163	146	131	100
15. Шарівський замок	197	79	141	221	189	93	57	22	54	136	135	119	73

воєнний період, сприяючи збереженню природних ресурсів, підвищенню економічної активності та створенню робочих місць.

Подальший розвиток цієї сфери потребує вдосконалення туристичної інфраструктури відповідно до міжнародних стандартів, популяризації екотуризму на національному та міжнародному рівнях, а також залучення інвестицій у нові екологічні проєкти.

Крім того, для детального аналізу туристичного потенціалу інших регіонів було проведено додаткове дослідження туристичних об'єктів Харківської області [33]. Опис та класифікація кожного об'єкта з матриці дозволяє оцінити його привабливість, доступність та економічну ефективність для регіону та відвідувачів. Об'єкти класифіковано за такими категоріями: природні атракції, культурні та історичні об'єкти, екологічні та рекреаційні

зони, етнографічні та народні пам'ятки, природні водойми та особливі природні явища, акустичні пам'ятки.

1. Природні атракції:

- Національний природний парк «Гомільшанські ліси» - створений у 2004 році для збереження лісостепових природних комплексів долини р. Сіверський Донець. Має значну цінність для біорізноманіття, наукових досліджень та рекреації. Тут збереглися скіфські городища та козацький монастир.
- Гора Кременець - найвища точка Харківської області, відома своїми кам'яними монументами. Важливий географічний та археологічний об'єкт.
- Національний природний парк «Дворічанський» - визначається унікальними крейдяними ландшафтами, які мають наукове зна-

чення завдяки геологічним і палеонтологічним ресурсам.

- Зміївські кручі - характеризуються зсувними терасами. Є цінним об'єктом для географічних досліджень та зберігають стародавні легенди.
- Київська пустеля - єдина напівпустеля Харківської області, привертає увагу унікальною екосистемою. Популярне місце для екстремальних видів спорту та туристичних походів.
- Національний природний парк «Слобожанський» - частина Слобожансько-Галицького екологічного коридору, де ліси займають понад 90% території. Важливий для збереження біорізноманіття та розвитку рекреації.

2. Культурні та історичні об'єкти:

- Краснокутський дендропарк - один із найстаріших в Україні, заснований понад 200 років тому. Вражає своєю садово-парковою архітектурою XVIII століття.
- Липецькі печери - антропогенні печери в смт. Липці, які мають значну археологічну цінність.
- Олексіївська фортеця - зведена у 1731 році як частина Української оборонної лінії. Важливий історичний та архітектурний об'єкт.
- Шарівський замок - неоготичний палац кінця XIX століття в селищі Шарівка. Вражає своєю архітектурою, декором і розкішними ландшафтами.

3. Екологічні та рекреаційні зони:

- Фельдман Екопарк - відомий зоопарком, займається екологічною освітою та реабілітацією тварин. Важливий центр збереження рідкісних видів.

4. Етнографічні та народні пам'ятки:

- Писарівський етнографічний музей - музей під відкритим небом, що демонструє старовинні зразки народної архітектури Слобідського краю: вітряк, корчму, комору, селянську хату.
- Садиба «Наталівка» - розташована на річці Мерчик, побудована цукровим магнатом І. Харитоненком. Вражає парковою архітектурою XIX століття, зберігає величний ландшафт та старовинні дубові ліси.

5. Природні водойми та особливі природні явища:

- Солоне озеро - унікальний природний об'єкт із високою концентрацією солі, що нагадує Мертве море. Відоме лікувальними властивостями та можливістю плавання без ризику потонути.

6. Акустичні пам'ятки:

- Співочі тераси - унікальна пам'ятка садово-паркової культури у формі амфітеатру. Завдяки чудовій акустиці стала популярним місцем для концертів та культурних заходів.

Аналіз туристичних об'єктів регіону дозволяє визначити їхній вплив на загальний туристичний потенціал області, що допомагає у виборі оптимальних маршрутів і стратегії розвитку туризму

Висновки

Дослідження світових практик організації екологічного туризму виявило важливість інтеграції стійких підходів до природокористування, активного залучення місцевих громад та ефективного збереження природних і культурних ресурсів. Задля успішної реалізації екотуризму необхідно забезпечити тісну взаємодію між державними органами влади, приватними підприємствами та громадськими ініціативами. Україна має значний потенціал для розвитку цього виду туризму, проте низка

проблем, зокрема недосконала інфраструктура та обмежене фінансування, стримують реалізацію цього потенціалу на повну силу.

Аналіз природно-ресурсного потенціалу Закарпатської, Львівської та Харківської областей підтвердив наявність унікальних природних і культурних об'єктів, які можуть стати основою для розвитку зеленого туризму. Важливим напрямком розвитку є формування «зелених» туристичних селищ у природних зонах, національних та регіональних ланд-

шафтних парках. Для Львівської області важливою перспективою є створення туристичних кластерів на базі історичних об'єктів, таких як замки, палаци та монастирі, що сприятиме розвитку культурно-історичного туризму в сільській місцевості.

Результати дослідження також підтвердили необхідність покращення інформаційного забезпечення зеленого (екологічного) туризму шляхом розробки матриць доступності та радіальних діаграм. На основі аналізу створених матриць зроблено висновки, у Львівській та Харківській областях найбільш перспективними для розвитку зеленого туризму є центральні міста, такі як Львів, Пустомити, Валки та Богодухів, завдяки їхньому зручному географічному розташуванню

та добре розвинутій транспортній мережі. Водночас для менш доступних районів, таких як Броди, Золочів, Ізюм та гірські райони Закарпаття, необхідно здійснити поліпшення транспортної інфраструктури та створення зручних умов для доступу до туристичних об'єктів.

Таким чином, розвиток зеленого туризму в Україні має значний потенціал сприяти економічному, соціальному та екологічному розвитку країни. Реалізація запропонованих ініціатив забезпечить ефективне використання природних і культурних ресурсів, створить нові робочі місця та підвищить конкурентоспроможність українських регіонів на туристичному ринку, як внутрішньому, так і міжнародному.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автори повністю дотримувались етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Список використаної літератури

1. Fennell D. A., Cooper C. Sustainable tourism: Principles, contexts and practices. Bristol: Channel View Publications, 2020. 28 p. DOI: <https://doi.org/10.2307/jj.22730621>
2. Dewi A. A. S. L., Rahayu M. I. F., Wibisana A. A. N. A. Green Tourism In Sustainable Tourism Development in Bali Based On Local Wisdom. *Journal Dinamika Hukum*. 2023. № 1. P. 111–130. URL: <https://dinamikahukum.fh.unsoed.ac.id/index.php/JDH/article/view/3489/790>
3. Susiyanto S. Concept Application Analysis Green Tourism in the Development of Borobudur Temple as a Super Priority Destination. *Ideas: Jurnal Pendidikan, Sosial, dan Budaya*. 2022. Т. 8, № 4. P. 1371–1378. DOI: <https://doi.org/10.32884/ideas.v8i4.10> (дата звернення: 26.06.2024).
4. Rahmawati R. та ін. Green entrepreneurship: a study for developing eco-tourism in Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 2021. Vol. 8, № 5. P. 143–150. DOI: <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no5.0143>
5. Yue X.-G. та ін. The role of green innovation and tourism towards carbon neutrality in Thailand: Evidence from bootstrap ADRL approach. *Journal of Environmental Management*. 2021. Vol. 292. P. 234–241. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021> (дата звернення: 26.06.2024).
6. Nistoreanu P., Aluculesei A.-C., Avram D. Is green marketing a label for ecotourism? The Romanian Experience. *Information*. 2020. Vol. 11, № 8. P. 389. DOI: <https://doi.org/10.3390/info11080389>
7. Lolua D., Aladashvili M. Green tourism - a contributing factor to the development of the green economy. *Globalization and Business*. 2020. Vol. 5, № 9. P. 171–178. DOI: <https://doi.org/10.35945/gb.2020.09> (дата звернення: 26.06.2024).
8. Zheng Q., Chengcai T., Ying Z. Evaluation and Enhancement Model of the Development Potential of Green Tourism in Beijing's Ecological Conservation Area. *Journal of Resources and Ecology*. 2024. Vol. 15, № 2. P. 484–495. DOI: <https://doi.org/10.5814/j.issn.1674-764> (дата звернення: 26.06.2024).
9. Hall C. M. Tourism and the Capitalocene: From green growth to ecocide. *Tourism Planning & Development*. 2022. Vol. 19, № 1. P. 61–74. DOI: <https://doi.org/10.1080/21568316.2021> (дата звернення: 26.06.2024).
10. Saseanu A. S. та ін. Aspects of digitalization and related impact on green tourism in European countries. *Information*. 2020. Vol. 11, № 11. p. 507–510. DOI: <https://doi.org/10.3390/info11110507> (дата звернення: 26.06.2024).
11. Toubes D. R., Araújo-Vila N. A review research on tourism in the green economy. *Economies*. 2022. Vol. 10, № 6. p. 137–149. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies100> (дата звернення: 26.06.2024).

12. Chen W. Developing a Sustainable Business Model of Ecotourism in Ethnic-Minority Regions Guided by the Green Economy Concept. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, № 2. p. 14–22. DOI: <https://doi.org/10.3390/su15021400> (дата звернення: 26.06.2024).
13. Shang Y. та ін. Eco-tourism, climate change, and environmental policies: empirical evidence from developing economies. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2023. Vol. 10, № 1. P. 1–9. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-023> (дата звернення: 26.06.2024).
14. Baloch Q. B. та ін. Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*. 2023. Vol. 30, № 3. P. 5917–5930. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11356-022-22496-w> (дата звернення: 26.06.2024).
15. Salman A., Jaafar M., Mohamad D. A comprehensive review of the role of Ecotourism in sustainable tourism development. *E-Review of Tourism Research*. 2020. Vol. 18, № 2. P. 215–233. URL: <https://ertr-ojs-tamu.tdl.org/ertr/index.php/ertr/article/view/482> (дата звернення: 26.06.2024).
16. Бойко В. О., Бойко Л.О. Сільський зелений туризм як ефективний інструмент ревіталізації сільських територій у післявоєнний період. Концептуальні підходи та механізми стимулювання розвитку соціально-економічних систем та суб'єктів ринку : монографія / за заг. ред. Н. В. Шандової. Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С., 2023. С.68-79. URL:<https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/8135?show=full> (дата звернення: 30.03.2025).
17. Самсонова В. В. Зелений туризм як каталізатор сталого розвитку територій та формування ресурсного потенціалу територіальних громад. Від теорії до практики в управлінні та врядуванні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 червня 2024 року (до Дня державної служби) / за заг. ред. О. В. Євсюкової, І. С. Гриценка, С. М. Приліпка. Київ: НУБіП, 2024. С. 143–144.
18. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Все про туризм: туристична бібліотека. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm (дата звернення: 30.03.2025).
19. Хмара О. Зелений туризм в Україні. Тренди розвитку менеджменту, фінансів та бізнес-технологій в умовах формування сучасної економіки та суспільства: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (30 листопада 2022 року). – Київ: Міжнародний європейський університет. – 2022. С. 171–173. URL: <https://oa.nmu.org.ua/ua/folder20> (дата звернення: 01.03.2025).
20. Кісіль К. Сільський (зелений) туризм: шляхи підвищення ефективності. Міжнародні наукові дослідження: інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку: матеріали V Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 71–73. URL:https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2024/09/IntScRes-Kyiv-Apr2024_v2.pdf#page=72 (дата звернення: 01.03.2025).
21. Донець М., Васильчук В. Зелений туризм у Німеччині. Світ цінностей і цінності у світі: матеріали міжнар. студент. науково-практ. відеоконференції, м. Київ, 13 трав. 2021 р. Київ, 2021. С. 650–653. URL:<https://psy.knlu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Тези-студентів-2021.pdf#page=650> (дата звернення: 01.03.2025).
22. Олійник, В., & Данілова, О. (2025). Організація туризму: сільський зелений туризм світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*, (72). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-30>.
23. Бойко А. А., Добровольська В. А. Зелений туризм на Херсонщині: проблеми та перспективи. Географія та туризм: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (28 лютого 2022 р., м. Харків). Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2022. С. 242–245. URL:<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d48fb7c1-bd20-4f6e-b312-b913e344ae46/content> (дата звернення: 01.03.2025).
24. Белобородова М. В. Сільський зелений туризм як напрям розвитку Петриківської громади. Наукова весна 2023: матеріали XIII Міжнародної науково-технічної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (1–3 березня 2023 р., м. Дніпро). Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 419–421. URL:https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/163837/Наукова_весна_2023-419-421.pdf (дата звернення: 01.03.2025).
25. Шевченко О. О. Сільський зелений туризм в умовах воєнного стану. Освіта і наука в умовах викликів і загроз. Внесок молодих вчених в сталий розвиток: тези міжнародної наукової конференції (21–22 листопада 2024 р., м. Київ). Київ: НУБіП України, 2024. С. 228–232. URL:https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u349/zbirnik_tez_iae.pdf#page=228 (дата звернення: 01.03.2025).
26. Марусей Т. В. Зелений туризм як екологічний напрям розвитку сільських територій. Розвиток сільських територій на засадах екологічності, енергонезалежності й енергоефективності: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (11 листопада 2021 р., м. Полтава). Полтава: Полтавський державний аграрний університет, 2021. С. 19–22. URL:https://zhatk.zt.ua/wpcontent/uploads/2021/11/zbirnik_pdau_11.11.pdf#page=20 (дата звернення: 01.03.2025).

27. Кальченко С. В. Сільський зелений туризм як об'єкт екологічного маркетингу. Туризм у XXI столітті: виклики та реагування: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 травня 2021 р., м. Мелітополь). Мелітополь: ТДАТУ, 2021. С. 70–72. URL: http://feb.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/Zbirnik-tez-2021_33_04-1.pdf#page=72 (дата звернення: 01.03.2025).
28. Бойко В. О. Екологічний туризм як складова зеленої економіки. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. С.58-61 DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.73>
29. Кадош С. В., Редько В. Є. Теоретичні і практичні аспекти розвитку сільського туризму в Дніпропетровській області. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. С.123-126. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 01.03.2025).
30. Тишук І., Ільїна О. Сільський зелений туризм в Україні: стан, динаміка, міжнародний досвід. *Географічні часописи ВНУ*. 2024. № 3. С. 87–132. DOI: 10.32782/geochasvnu.2024.3.12. (дата звернення: 01.03.2025).
31. Максименко Н. В., Коротецька Є. С. Матриця доступності туристичних атракцій Закарпаття для розвитку зеленого туризму. Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2024: матеріали XXVI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 17-18 квітня 2024 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 70-72. https://ecology.karazin.ua/wp-content/uploads/2024/05/tezi-xxvi_mezhd-konf-2024.pdf
32. Максименко Н. В., Коротецька Є. С. Оцінка доступності для відвідування об'єктів ПЗФ Львівської області. Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи: тези доповідей III Міжнародної Інтернет-конференції (м. Харків, 26 квітня 2024 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 56-59. <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18638>
33. Коротецька Є. С., Максименко Н. В. Матриця доступності туристичних об'єктів Харківської області та їх характеристика для розвитку зеленого туризму. Охорона довкілля: матеріали XX Всеукраїнських наукових Таліївських читань. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С.128-130. <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/19452>

Стаття надійшла до редакції 11.05.2025

Стаття рекомендована до друку 20.06.2025

N. V. MAKSYMENKO¹, DSc (Geography), Prof.,

Head of the Department of Environmental Monitoring and Protected Areas Management

e-mail: maksymenko@karazin.ua ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7921-9990>

Ye. S. KOROTETSKA¹,

Student

e-mail: korotetska2021.9512119@student.karazin.ua ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3925-7191>

¹V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine

INNOVATIONS IN THE ORGANIZATION OF ECOLOGICAL (GREEN) TOURISM: REGIONAL PECULIARITIES

Purpose. To search for new, systematic approaches to the development of ecological tourism in Ukraine, based on strategies of sustainability, innovation and integration with the local socio-economic context.

Methods. The comparison was made on the basis of a retrospective analysis of literature, stock and Internet resources on the organization of ecological tourism. Distances were measured using the Google Maps mapping service.

Results. The study has revealed characteristic regional differences in approaches to the organization of ecological tourism in three regions of Ukraine, namely: in Zakarpattia it is a combination of health improvement and cultural heritage, in Lviv region - outdoor activities with ethnic elements, in Kharkiv region - eco-practices with elements of rural life. A new information form for green tourism is proposed - a matrix of tourist accessibility, which

is a form of visualization of the distances between key settlements and tourist locations in the region. Firstly, it visualizes transport accessibility: a tourist can easily find out how quickly it is possible to get from a particular estate to the chosen object. Secondly, it helps to plan routes efficiently - you can build both shortest routes and thematic routes based on objects of the same type (for example, castles, waterfalls, farms, etc.). Thirdly, the matrix supports an informed choice of a farmstead: a tourist chooses the one that is closest to the desired locations. Initial versions of the matrix and sets of radial diagrams have been developed for three model regions of Ukraine (Transcarpathia, Lviv, and Kharkiv).

Conclusions. The matrix, as a proposed innovative tool for green (ecological) tourism, has a wide range of functionalities. The implementation of the proposed initiatives will ensure the effective use of natural and cultural resources, create new jobs and increase the competitiveness of Ukrainian regions in the tourism market, both domestic and international.

KEYWORDS: *green tourism, ecotourism, recreation, green estates, accessibility matrix, radial diagram, natural landscapes, regions*

References

1. Fennell, D. A., & Cooper, C. (2020). Sustainable tourism: Principles, contexts and practices. Bristol: Channel View Publications. <https://doi.org/10.2307/ji.22730621>
2. Dewi, A. A. S. L., Rahayu, M. I. F., & Wibisana, A. A. N. A. (2023). Green Tourism in Sustainable Tourism Development in Bali Based on Local Wisdom. *Journal Dinamika Hukum*. (1), 111–130. Retrieved from <https://dina-mikahukum.fh.unsoed.ac.id/index.php/JDH/article/view/3489/790>
3. Susiyanto, S. (2022). Concept Application Analysis Green Tourism in the Development of Borobudur Temple as a Super Priority Destination. *Ideas: Jurnal Pendidikan, Sosial, dan Budaya*, 8(4), 1371–1378. <https://doi.org/10.32884/ideas.v8i4.1080>
4. Rahmawati, R. Rahmawati, R.; Suprpti, A. R., Inta, S. R. H., & Sudira, P. (2021). Green entrepreneurship: a study for developing eco-tourism in Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(5), 143–150. <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no5.0143>
5. Yue, X.-G., Liao, Y., Zheng, S., Xuefeng Shao, X., & Gao, J. (2021). The role of green innovation and tourism towards carbon neutrality in Thailand: Evidence from bootstrap ADRL approach. *Journal of Environmental Management*, 292, P. 234–241. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.112778>
6. Nistoreanu, P., Aluculesei, A.-C., & Avram, D. (2020). Is green marketing a label for ecotourism? The Romanian Experience. *Information*, 11(8), 389. <https://doi.org/10.3390/info11080389>
7. Lolua, D., & Aladashvili, M. (2020). Green tourism - a contributing factor to the development of the green economy. *Globalization and Business*, 5(9), 171–178. <https://doi.org/10.35945/gb.2020.09.021>
8. Zheng, Q., Chengcai, T., & Ying, Z. (2024). Evaluation and Enhancement Model of the Development Potential of Green Tourism in Beijing's Ecological Conservation Area. *Journal of Resources and Ecology*, 15(2), 484–495. <https://doi.org/10.5814/j.issn.1674-764>
9. Hall, C. M. (2022). Tourism and the Capitalocene: From green growth to ecocide. *Tourism Planning & Development*, 19(1), 61–74. <https://doi.org/10.1080/21568316.2021>
10. Saseanu, A. S., Ghita S. I., Albastroiu I., & Stoian C.-A. (2020). Aspects of digitalization and related impact on green tourism in European countries. *Information*, 11(11), 507–510. <https://doi.org/10.3390/info11110507>
11. Toubes, D. R., & Araújo-Vila, N. (2022). A review research on tourism in the green economy. *Economies*, 10(6), 137–149. <https://doi.org/10.3390/economies100>
12. Chen, W. (2023). Developing a Sustainable Business Model of Ecotourism in Ethnic-Minority Regions Guided by the Green Economy Concept. *Sustainability*, 15(2), 14–22. <https://doi.org/10.3390/su15021400>
13. Shang, Y., Bi, C., Wei, X. Jiang D., Taghizadeh-Hesary F., Rasoulinezhad E. (2023). Eco-tourism, climate change, and environmental policies: empirical evidence from developing economies. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 1–9. <https://doi.org/10.1057/s41599-023>
14. Baloch, Q. B., Shah, S.N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar S. & Khan A.U. (2023). Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(3), 5917–5930. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-22496-w>

15. Salman, A., Jaafar, M., Mohamad, D. (2020). A comprehensive review of the role of Ecotourism in sustainable tourism development. *E-Review of Tourism Research*. 18(2), 215–233. Retrieved from <https://ertr-ojs-tamu.tdl.org/ertr/index.php/ertr/article/view/482>
16. Boyko, V. O., & Boyko, L. O. (2023). Rural green tourism as an effective tool for revitalising rural areas in the post-war period. In N. V. Shandova (Ed.) *Conceptual approaches and mechanisms for stimulating the development of socio-economic systems and market entities*. Kherson: Book Publishing House of Individual Entrepreneur Vyshemirskiy V. S., 68 -79. Retrieved from <https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/8135?show=full>
17. Samsonova, V. V. (2024). Green tourism as a catalyst for sustainable development of territories and formation of the resource potential of territorial communities. In O. V. Yevsiukova, I. S. Hrytsenko, & S. M. Prylipko (Eds.) *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference: From Theory to Practice in Management and Governance, dedicated to the Day of Civil Service*, Kyiv, 20 June 2024. (pp. 143-144). Kyiv: NUBiP.
18. Prospects for the development of rural green tourism in Ukraine. *All about tourism: tourist library*. Retrieved from https://tourlib.net/statti_ukr/siltur7.htm
19. Cloud, O. (2022). Green tourism in Ukraine. *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference: Trends in the Development of Management, Finance and Business Technologies in the Context of the Formation of the Modern Economy and Society*, (30 November 2022, pp. 171-173). Kyiv: International European University. Retrieved from <https://oa.nmu.org.ua/ua/folder20> (accessed: 30.03.2025).
20. Kisil, K. (2023). Rural (green) tourism: ways to increase efficiency. *Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference International Scientific Research: Integration of Science and Practice as a Mechanism for Effective Development*, (Kyiv, 26 April. 2023. Kyiv, pp. 71-73). Retrieved from https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2024/09/IntScRes-Kyiv-Apr2024_v2.pdf#page=72
21. Donets, M., Vasylchuk, V. (2021). Green tourism in Germany. *Proceedings of the International Student Scientific and Practical Videoconference: The World of Values and Values in the World.*, Kyiv, 13 May. Kyiv, P. 650-653. Retrieved from <https://psy.knlu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Тези-студентів-2021.pdf#page=650>
22. Oliynyk, V., & Danilova, O. (2025). Organisation of tourism: rural green tourism world experience and prospects for development in Ukraine. *Economy and Society*, (72). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-30>
23. Boyko, A. A., & Dobrovolska, V. A. (2022). Green tourism in the Kherson region: problems and prospects. *Proceedings of the V All-Ukrainian scientific and practical Internet conference: Geography and tourism: (28 February 2022, Kharkiv, pp. 242-245)*. Kharkiv: H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Retrieved from <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d48fb7c1-bd20-4f6e-b312-b913e344ae46/content>
24. Beloborodova, M. V. (2023). Rural green tourism as a direction of development of the Petrykivka community. *Proceedings of the XIII International Scientific and Technical Conference of Students, Postgraduates and Young Scientists: Scientific Spring 202, (1-3 March 2023, Dnipro, pp. 419-421)*. Dnipro: NTU 'Dnipro Polytechnic'. Retrieved from <https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle2023-419-421.pdf>
25. Shevchenko, O.O. (2024). Rural green tourism under martial law. Education and science in the face of challenges and threats. *Proceedings of the International Scientific Conference: Contribution of young scientists to sustainable development*, (21-22 November 2024, Kyiv, pp. 228-232). Kyiv: NULES of Ukraine. Retrieved from https://nu-bip.edu.ua/sites/default/files/u349/zbirnik_tez_iae.pdf#page=228
26. Marusei, T.V. (2021). Green tourism as an ecological direction of rural development. *Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference: Development of Rural Areas on the Basis of Environmental Friendliness, Energy Independence and Energy Efficiency*, (11 November 2021, Poltava, pp. 19-22). Poltava: Poltava State Agrarian University, Retrieved from https://zhatk.zt.ua/wpcontent/uploads/2021/11/zbirnik_pdauii.11.pdf#page=20
27. Rural, A.S. (2021). Green tourism as an object of environmental marketing. *Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference: Tourism in the XXI century: Challenges and Responses: (27-28 May 2021, Melitopol, pp. 70-72)*. Melitopol: TDATU. Retrieved from http://feb.tsatu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/Zbirnik-tez-2021_33_04-1.pdf#page=72
28. Boiko, V. O. (2021). Ecological tourism as a component of the green economy. *Effective economy*. (4). 58-61. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.73>
29. Kadosh, S.V., & Redko, V.E. (2021). Theoretical and practical aspects of rural tourism development in Dnipropetrovska oblast. *Effective Economy*, (1), 123-126. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/>

30. Tyshchuk, I., & Ilyina, O. (2024). Rural green tourism in Ukraine: state, dynamics, international experience. *Geographical journals of VNU*, (3), 87-132. <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2024.3.12>
31. Maksymenko, N.V., & Korotetska, Y.S. (2024). Matrix of accessibility of tourist attractions of Transcarpathia for the development of green tourism. Proceedings of the XXVI International Scientific and Practical Conference: Ecology, Environmental Protection and Balanced Nature Management: Education - Science - Production – 2024, (Kharkiv, April 17-18, 2024). Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 70-72. Retrieved from https://ecology.karazin.ua/wp-content/uploads/2024/05/tezi-xxvi_mezhd-konf-2024.pdf
32. Maksymenko, N.V., & Korotetska, Y.S. (2024). Assessment of accessibility of protected areas in Lviv region. Proceedings of the III International Internet Conference: Actual Problems of Formal and Non-Formal Education in Environmental Monitoring and Conservation, (Kharkiv, April 26, 2024, pp.56-59). V. N. Karazin Kharkiv National University. Retrieved from <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18638>
33. Korotetska, Y.S., & Maksymenko, N.V. (2024). The matrix of accessibility of tourist sites in Kharkiv region and their characteristics for the development of green tourism. Proceedings of the XX All-Ukrainian Scientific Taliev readings: Environmental protection, Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 128-130. Retrieved from <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/19452>

The article was received by the editors 11.05.2025

The article is recommended for printing 20.06.2025